

(המשך מעמוד 77)

"קשת" מבקש לקרוע חלונות ולהכניס רוח-פרצים מרעננת כחדרי הספרות העברית רות המחשבה העברית, לשמש מיפגש ליוצרים והוגים הנמנים על אשכולות שור נות ומחנות שונים, עורר לצמיחתם של כישרונות מקוריים, מבט לנוו-קונפורמיזם ולהיפשיז-דרר". אין ספק כי הכוונה, "לקרוע חלונות ולהכניס רוח-פרצים מרעננת בחדרי הספרות העברית" נתקיימה, וזאת למרות שהמימסד הספרותי בישראל נוטה עד עצם היום להתעלם מתפקידו של קשת במהפכת הכתיבה הספרותית שהחלה בישראל של סוף שנות ה-50 ועודנה נמשכת עד עצם היום הזה.

בימים אלה ראה אור מיבחר סיפורים שהתפרסמו בקשת במשך 18 שנותיו. הקובץ נפתח בספרה של דליה רבי-קוביץ' החישוב הדמיוני, ובעיקבותיו סיי פורו של עמוס עוז, עד מוות, סיפורו של יעקוב שבתאי הדוד פרץ ממריא וכן: שתיית הכפרים של ס(מילנסקי) יזר, נימרוד - גיבור ציד של יצחק אורב, דרן פרידל של שימיעון בלם, אלכסנדר

קשת / מקור: מיבחר סיפורים; עורך אהרון אמיר; הוצאת מסדה, 367 עמודים (כריכה רכה).

עמוס עוז יצחק כניקר אברהם ב. יהושע חוט השדרה של הספרות הישראלית

זה. דומה כי עירוב איכויות זה באנתר לוגיה שערך אמיר מאפיין את עריכת חובר רות קשת, שפירסומים גרועים בו פגמו בהנאה שבקריאת הסיפורים הטובים יותר. בדברי הקדמתו כתוב אהרון אמיר, שאני תלוגיה זו היא הראשונה בסידרת אנתר לוגיות של קשת. דומה שיהיה זה מישגה לעשות כן, מאחר ואיכות השירה שראתה אור בקשת והחומר העיוני (כנעני ברובו) אינם ראויים לפירסום חוזר. איכותו של קשת בשנות הזוהר שלו התבטאה בסיפורת, שמרביתה לוקה בקובץ זה, שלמי רות הפגמים שבו היגו נכס ספרותי רב.

סיפורים זה מהווה את מיבחר הסיפורים הטובים ביותר שראויור בקשת. ניסים אזינו, עמוס קניק, פניחס שדה בולי טים בהיעדרם, והיעדרות זו מעוררת תמייה. שיבוצם של סיפורים מהליגה הרביעית והחמישית של הסיפורת הישראלית, כמו סיפוריהם של נפתלי ה. זוקר, יעקב זשביט, ישעיהו קורן, יצחק אורן (נאדל), יואב הדוי, איתן איתן איתן (כמו: מיגור מיגור מיגור ממילכוד 22), ג'ון אורב, מעבי על המספרים המעור לים יותר, שסיפוריהם מתפרסמים בקובץ

הגדול של יצחק כניקר, יריחו בחלום של ראובן מירן, שעת הקבלה של פרופ' ג.ג. זליגמן של אברהם רן, קנטרה של ניסים דיון, ובסיס-טילים 612 של אבי רהם ב. יהושע, ושאר סיפורים שאינם מתקרבים לרמה הממוצעת של סיפורים אלה. באווירה הספרותית-תרבותית של יש-ראל, הרי שקשת יוצא דופן באריכות ימיו. ייאמר לשבחן של אהרון אמיר העורך, כי במהלך עשור השנים הראשון של הרבעון (1958-1968) הוא השכיל לפרסם בין עמודיו הרבה כישרונות צעירים. המ הווים כיום את חוט השדרה של הספרות הישראלית. ביניהם עמוס עוז, יצחק כניקר ואברהם ב(ולי) יהושע. ייאמר גם ל- שבחו של אמיר, כי תרומתו לגילוי כיש-רונות אלה נעשתה בלא יומרה אפיס-ריות, כמינהגם של עורכי כתביעת אתר-רים. הנוהגים לתבוע מתגליותיהם נאמנות של כלב לכל החיים. למרות שקינה תיקוה באמיר, כי קשת יישמש מאוים פוליטיים חברתיים, שרידי האידיאות הכונניות שלו, הרי ש-מדור הפרוזה של קשת הצליח לשמור על גיקיון מגישות ספרותיות כיתיות פוליטיות. יחד עם זאת יש להעיר, כי אין מיבחר

"זומבים המצפים שמישהו יחליט למענם..."

דואר חוזר

פוטנטיות, אוננות, זיון תוך כדי רכיבה על סוס, הומוסקסואליות ומשיכה מינית אל נערות ונשים מבוגרות, ודאי מרמזת שיש לשאלות אלה משמעות מיוחדת בחיך. מעניין. מעניין. מאד דן. (אלא אם כן בחרת דווקא מובאות אלה, משום שאתה יודע איזה קטעי ספרות אהובים במיוחד על קוראי המדור *).
אם נחזור רגע למבקרי הספרות, ש-בהם אני רואה בסך-הכל קוראים נטולי סמכות-שיפוטית המחייבת מישוה אחר מילבדס - אין לי ספק שהסרסורים ה-ליטרארים האלה יתקוממו נגד כל ניסיון לתאר את עוסקים כספקי-סחורה ה-מבוקשת על-ידי חסרי הדעה. הם יטענו, מן הסתם, שהביקורת היא סוג של יצירה ספרותית, שבעזרתה מדווח המבקר לקור-איו על מצבו בעולם לאור היצירה ה-מבוקרת. במיקרים נדירים יש, אולי, משהו בטענה זו, אך גם כאן קשה ל-התעלם מניסוח הטיעולות שב"יצירתם" אני לא מבין למה פרוטים אלה, ה-מוטיבים וטתפרנסים מוציאות דמם או ליקוק פצעים של היוצרים, אינם מנסים לדווח לקוראים על מצבם בעולם מבלי לטפס על עצים ומבלי להיתלות בענפיהם של אחרים. הביקורת הטובה והאפקטי-בית ביותר של מוצר כלשהו (פסי או רוחני) היא מוצר טוב ומושלם יותר. ב-סוג זה של ביקורת עוסקים היוצרים כל חייהם מבלי להצהיר על כך, מבלי ל-מצוץ דמם של אחרים ומבלי לתבוע לעצמם מעמד של סמכות שיפוטית.
עוד מילה לפני שאני מסיים. אני לא מתעלם מחשיבותה של הביקורת כמקדס-מכירות. אין ספק שסקירה אחת, חיר-בית או שלילית, שווה יותר מעשר מוד-עות של שני אינטש. מבחינה זו יש ל-ביקורת ערך רב בעיני, גם אם הקוראים שיתוספו לי כתוצאה מפירסום הסקירה בעיתון נפוץ, הם אותם זומבים המצפים שמישהו יחליט למענם איזה ספר כדאי או לא כדאי להם לרכוש ולקרוא.
ולסיום: אילו חשבתי שכתבת את ה-שבחים שכתבת כדי לעשות לי טובה פר-טית, הייתי ממחר להרעף עליך תודות על תרומתך בהפצת הספר, אך מאחר שאני יודע כי אינך מנהל חשבונות פר-טיים במדורך, ואתה כותב בו רק מה שאתה באמת חושב - אני רואה את עצמי משוחרר מדברי נימוס אלה ומסת-פק בתודה על אירוח רשימה זו במדורך.
דן בן-אמוץ

מצליח לשכנע מישוה) הוא שלגבי, כאדם המתקש עדיין לחשוב, הביקורת החיר-בית והשלילית כאחד היא באמת חסרת ערך. וכאשר ביקורת התעלמת מספרי-אני אסיר תודה על המזל הגדול שנפל בחלקי. התעלמות ברובה זו (שאתה, מנקודת התצפית ההוגנת שלך, רואה בה עוול מסוים) מגבירה את הסיכויים של הידברות ישירה ביני לבין הקורא. תיווכם - לטוב או לרע - של דוק-טורים מכובדים כמו גרשון שקד או דן מירון (העוסקים מעל קתדרות, בניחו חשיבות העצמית), או של חלונות כמו ברונבסקי, הזוחלים לפנתיאון על גבי הריר והם מפרשים במוספים לספרות (אם יורשה לי לחזור שוב על דימוי ה-חביבי עלי במיוחד), תיווכם של אלה רק מפרע ומונע הידברות ישירה ומפרה בין הכותב והקורא.
אני רואה במבקר הספרות (גם בזה הטוב לעיתים רחוקות על שכמי ב-אופטרופסות מסלידה) אמצעי-מניעה, ה-מאפשר אומנם קיום יחסים אינטימיים עם קוראי, אך המונע, גם ממני וגם מהם, את ההנאה הבלתי מבוטלת הכרו-כה יחסים אלה, והמקטין בצורה חמור-רה את סיכויי להכניס אותם להריון אינ-טלקטואלי (הנה לך, אנב, דוגמה נאה להיגררות אחר מטאפורה ההופכת את הסופר לפוץ בלתיטותו אחר דימוי ציורי).
אם לאחר כל מה שאמרתי מתקבל רר-שם כאילו אין לי עניין בכל צורה שהיא של תגובה על ספרך, עלי למהר ולתקן-רושם זה. טיעון כזה ודאי עומד בסתירה לפניית הכרונות-כימעט לקוראי, שיכתבו לי, אם אין לי עניין בדעותיהם של אחר-רים, למה אני מזמין תגובות!
ובכן, אין לי עניין בחוות-דעתם על יכולת כתיבתי (לשם הערכה זו אני מס-תפק, כאמור, בשכלי) אבל יש לי עניין רב בדעותיהם על השאלות שאותם אני מנסה לעורר בספרי. יש לי עניין ב-טיעוני-הנגד שמישהו יכול להעלות ב-מיכתב או בביקורת המתפרסמת בעיתו-נות, נגד טיעוני או תהיות על טיבו של האדם והעולם. טיעוני-נגד כאלה, אשר יצליחו, אולי, להפריך את קביעותי, תור-מים תרומה חשובה מאד לזיוכוח שאני מנהל עם עצמי כאשר אני מנסה להפריך, או לפחות להעמיד במיבחן הביקורת, את אמיתותי. האם הצלחתי להבהיר במידה מספקת למה אין לי עניין בחוות-דעתם על יכולת כתיבתי, ובפירושים שהם נותנים לחיי או מעשי, ומדוע יש לי עניין בדעותיהם?
בנוסף לכך יש לי עניין בחייהם ועול-מם של אנשים כאשר אלה משתקפים במיכתב או בסקירה ביקורתית, לאור הספר שאותו קראו. הקטעים, למשל, ש-אותם בחרת לצטט בבקורתך חושפים בו-ודאי בצורה זו או אחרת גם אותך, דן. עצם העובדה שבחרת להביא מתוך סיפרי בעיקר קטעים ארוטיים העוסקים באי-מי

מתקבל על הדעת) לדברים שאותם הסר-פר טורח מאד שלא להסביר, מחסל את האלטרנטיבות הרבות להסבר, הפתוחות בפני הקורא.
אתן לך דוגמה קלאסית קטנה מתחום המוסיקה: דפיקות הגורל על הדלת ב-חמישית של בטהובן. גם אם המלחין ע-צ-מו היה מסביר כך את הטאט-טאט-טאט המפורסם שלו, הייתי אומר לו: אתה לא תתערב. תן לי לראות בדפיקות שלך את הדפיקות שאני בוחר או מסוגל לראות. אני יכול להעלות בדעתי תריסר פירושים (הכוללים, ודאי, גם את הדפיקות הפרט-יות שלי), אם לא תתערב ואם לא תכניס

דן בן-אמוץ
חלונות כמו ברונבסקי

אותי בסד הפרוש השמאלני שלך. וחוף-מזה, מי אומר שאני חייב להפס פרוש ויוואלי פרומיטיבי לקטע הזה? די לי בכך שליבי מתפעם על הטאט-טאט-טאט שלך. אז תנגן לדוויג ואן ושתתקן-שלא יהיו פה אי הבנות. אני לא טוען שאין לביקורת זכות קיום. כלל הבזל של היצע-וביקוש מצדיק את קיומה, כמו שהוא מצדיק קיומם של תופעות טרי-וואליות אחרות בחיים. אין לי ספק ש-הביקוש לסחורתם של המבקרים קיים וימשך להתקיים כל עוד ימצאו יוצרים הניזקקים ל"חיזוקים" (מידבך, אם ל-השתמש במילה האופנתית) ולחוות-דעתם של אחרים על שיפוטם, כל עוד מותרים רוב הקוראים (הצרכנים הפאסיביים) על ריבונות שיכלם וכל עוד מבקש הרוב המטומטם להיות מודרך ומנותב על-ידי בעלי-סמכות-כביכול, שיחליטו למענו מה טוב ומה לא טוב בשבילו.
כל מה שאני בא לטעון (ובקושי רב

לדן עומר שלום, שפספתי ידי בהנאה רבה תוך קריאת סקירתך ("שיר הלל"), שהיה גישה דבריי-שבה להבדיל על ספרי האחרון, זור ניס זה לא הכלי, הנה, אמרתי לעצמי, הזדמנות טובה להגיד כמה דברים בנוגת ההתעסקות העקרה בביקורת ספרותית, מבלי להחשוף בחוסר אובייקטיביות. הביקורת - אפילו זו הנכתבת על-ידי בעל "סמכות" בתחום זה - עקרה ו-סרת ערך בעיני משום שאני לא לומד ממנה דבר, שיהיה בו כדי לשפר את כתיבתי בעתיד. ולזולי בביקורת והתעל-מותי ממנה אינם נובעים - אני מבטיח לך - מאימות נסה ועקשות עיוורת, כי אם מתוך מאבק בלתי פוסק לשמירה על אי-יתלות וריבונות אינטלקטואלית.
רק אנשים חסרי-דעה (שהם, כנראה, הרוב המכריע), מוכנים - מעלות או אימפוטנטיות אינטלקטואלית - ל-וותר על השימוש בשכלם כמכשיר בילעלי לגילוי האמת, ולהפקיר את ניתוח ואת השליטה בו בידי בעלי סמכויות מזופל-מות העורכים בו (מתוך אינטרסים מ-שלהם) מאניפולציות פוליטיות, חברתיות או אמנותיות. משפל מדרגה זה של תבוס-תנות רוחנית נחלצתי מזמן, אני מקווה. העניין שיש לי, איפוא, בדעתך ובדעתי-היהם של אחרים על חיי, מעשי והער-כת כולתי, הוא שולי ביותר, אם לנקוט בלשון לאקונית, או כימעט אפסי, אם לדייק יותר.
לא אעמיד פנים - השבחים המחמי-אים בהם זיכית אותי נעמו לי כלטיפות מעננות, אך כפי שאינני מייחס ערך של ממש ללטיפות (הן גורמות הנאה, אבל לא מכניסות להריון), כך אינני מייחס ערך לשבחים. ביקורת שאני, ככותב, אינני יכול להפיק ממנה תועלת מעשית, נטולת חשיבות בעיני ורואייה להתעלמות (חשי-בויה של ביקורת כמקדמת או בולמת את מכירתם של ספריי היא עניין אחר).
אם לגבי הכותב-שלא-יותר-על-שיפוטו-העצמי, הביקורת חסרת ערך בעיני, הרי לגבי הקורא (אפילו הקורא האינטליגנטי) היא במיקרים רבים הרסנית, משום ש-כמתווכת (או סרבוית) היא נידחקת בינו לבין היצירה ומונעת ממנו את ה-מוע הישיר והבלתי אמצעי עם היצירה. מבקר הספרות - כמו מבקר המוסיקה ומבקר האמנות - בא אל היצירה כמו כל אדם אחר, עם מערכת מורכבת של החוות-יסוד על טיבו של האדם והעולם, בנוסף למאגר התנסויותיו הפרטיות, ה-קובעות את גושותו הבלתי-מסוברים. ו-כאשר אלה משתקפים לאור היצירה ה-נידונה, כאשר הוא מנווט את הקורא על פני סימני הדרך של חיי, הוא מונע מ-הקורא - או, לפחות, מפריע לו - למצוא את דרכו בנבכי היצירה. הביקורת הרסנית בעיני מעודדת ע-צ-לות אינטלקטואלית משום שגם המבקר הנאור ביותר, בהציעו הסבר (אפילו הוא